

VOJENSKÁ TERMINOLOGIE

Generálmajor ing. Jaromír Jašek,
podplukovník ing. Zdeněk Hron, CSc.

Rozvoj letectva a dopravně výsadkových prostředků se stal hlavním předpokladem pro zrod nového druhu vojska — výsadkového vojska, které je předurčeno k vedení bojové činnosti v týlu nepřítele. Současné prostředky, které zabezpečují vysazení, vytvářejí podmínky masového použití výsadků v příští možné válce.

Po druhé světové válce značně vzrostly bojové možnosti výsadkových vojsk. Zatímco ve druhé světové válce výsadková vojska nemohla být zabezpečena odpovídající technikou, neměla kvalitní prostředky zejména pro boj s tanky a letectvem nepřítele, v soudobých podmínkách ve prospěch výsadkových vojsk mohou být využity úder y všech druhů vojsk, včetně takového mohutného prostředku, jako jsou jaderné zbraně.

Výsadková vojska jsou značně pohyblivá, rychle mohou být předsunuta nejen z jednoho prostoru fronty do druhého, ale i z jednoho válčiště na druhé. Jejich současná výzbroj i zabezpečení dává možnost vést v týlu nepřítele samostatně bojovou činnost i delší dobu, jakož i poust a ničit značné síly nepřítele. Proto jejich význam značně vzrostl a použití vzdušných výsadků bude součástí každé, zejména útočné operace i boje.

V různých formách přípravy velitelů a štábů, na cvičeních, v případě výsadkových i motostřeleckých vojsk, která mohou být k vysazení používána, této problematice věnujeme značnou pozornost.

Zkušenosti ukazují, že i v této oblasti by bylo vhodné pojmově ujednotit některé otázky a některé pojmy vysvětlit a zpřesnit při aplikaci na naše specifické podmínky.

Výsadkové vojsko je určeno pro bojovou činnost v prostoru, který ovládl nepřítel. V součinnosti s letectvem, raketovým vojskem a svazky pozemního vojska může přenést bojovou činnost do týlu nepřítele a zabezpečit útočícím vojskům splnění jejich bojových úkolů při rozvíjení útoku do velké hloubky.

Výsadkové vojsko je druh pozemního vojska, speciálně vycvičené k vysazení ze vzduchu, k seskoku padákem z různé výšky, za ztížených povětrnostních podmínek, do rozličného terénu a v kterékoli roční, denní či noční době.

Výsadková divize nebo **výsadková brigáda** jsou vševojskovým operačně taktickým svazkem.

Padákový výsadkový pluk a **padákový výsadkový prapor** jsou taktickým útvarům.

Výsadek je jednotka, prapor, útvar, případně i svazek, který je shozený (pa-

čákem), vysazený (přistáním) nebo vyložený do prostoru ovládaného nepřítelem k plnění bojového úkolu.

Výsadek zpravidla rozdělujeme podle způsobu přesunu a přepravy, celkového množství vysazených vojsk, jejich hodnoty a síly, charakteru nastávajícího bojového úkolu jakož i způsobu přistání.

Podle způsobu přesunu a přepravy vojsk rozeznáváme:

— vzdušné výsadky. (Dále: plavidlové výsadky, tankové výsadky, námořní výsadky. Tyto výsadky nejsou předmětem příspěvku.)

Vzdušný výsadek je výsadek vysazený letouny, kluzáky, vrtulníky, vlníky, popřípadě dopravními raketami do týlu nepříteli k plnění bojového úkolu.

Podle skutečné síly a velikosti výsadku jakož i charakteru nastávajícího bojového úkolu jej rozdělujeme na:

- a) strategický vzdušný výsadek,
- b) operační vzdušný výsadek,
- c) operačně taktický vzdušný výsadek,
- d) taktický vzdušný výsadek,
- e) výsadek zvláštního určení,
- f) speciální výsadek.

a) **Strategický vzdušný výsadek** je určen k plnění bojových úkolů strategického významu. Zpravidla bude v hodnotě několika výsadkových, popřípadě motostřeleckých divízi. Hloubka vysazení může dosahovat 800 i více kilometrů. V závislosti na předpokládaném tempu postupu vlastních vojsk může trvat délka bojové činnosti 8 i více dnů.

Vysazujeme jej do hlubokého týlu nepříteli k ovládnutí nebo zničení velkých stacionárních objektů různého charakteru a rozsáhlých prostorů vojenské a státní důležitosti. Tyto bojové úkoly může plnit v součinnosti s pozemními vojsky, popřípadě i samostatně.

Použití strategických vzdušných výsadků organizuje hlavní velení.

b) **Operační vzdušný výsadek** je určen k plnění operačních bojových úkolů v prostoru ovládaném nepřítelem nebo v hloubce operační sestavy podle rozkazu velitele fronty a v některých případech i velitele armády.

Předpokládaná síla operačního vzdušného výsadku bude nejméně jedna výsadková divize, popřípadě zesílená útvar motostřelecké divize. Hloubka vysazení může dosahovat až 500 km. Předpokládaná délka bojové činnosti 3—5 dnů.

Při aplikaci na naše podmínky operační výsadek bude zpravidla v hodnotě jedné výsadkové brigády, podle potřeby zesílené o jednotky motostřelecké divize.

Hloubka vysazení může dosahovat 100

i více kilometrů. Délka bojové činnosti 2—3 dny.

Bojové úkoly může plnit v souladu s ustanovením článku 238, předpisu Oper-1-1 ve všech druzích operací v součinnosti s prvními sledy fronty nebo vševojskové armády a ve zvláštních podmínkách i samostatně.

Síla a složení operačního vzdušného výsadku bude závislá na charakteru předpokládaného bojového úkolu.

c) **Operačně taktický vzdušný výsadek** je určen k plnění bojových úkolů operačně taktického charakteru podle článku 379 Vševojsk-1-1, na základě rozhodnutí velitele armády a v některých případech velitele fronty.

Síla a složení operačně taktického vzdušného výsadku je závislá na hloubce vysazení, celkovém počtu a typu dopravního letectva přiděleného pro přepravu vzduchem, předpokládané délce bojové činnosti a jeho schopnosti vést po určité době boj samostatně nebo v úzké součinnosti s pozemními vojsky.

Operačně taktický vzdušný výsadek může být v síle výsadkové brigády, zpravidla však v hodnotě padákového výsadkového pluku, popřípadě padákového výsadkového praporu a motostřeleckého praporu jako kombinovaný výsadek.

Hloubka vysazení může dosahovat 60 až 100 km. Předpokládaná délka bojové činnosti 1—2 dny, což bude ovlivněno typem a únosností dopravního letectva.

d) **Taktický vzdušný výsadek** je používán k plnění bojových úkolů v útočné i obranné bojové činnosti, vyplývající z potřeb motostřeleckých nebo tankových divízi a vysazuje se do takové hloubky, která zabezpečuje bezprostřední součinnost s vojsky útočícími čelně.

Předpokládaná síla taktického vzdušného výsadku bude do zesíleného motostřeleckého praporu. Optimální hloubka vysazení 10—30 km. Délka bojové činnosti v závislosti na počtu vrtulníků, možnostech přepravy vzduchem, počtu vysazení bojové techniky jako i konfigurace terénu může být 2—3, popřípadě i více hodin.

Za předpokladu, že bojové úkoly taktického vzdušného výsadku v souladu s ustanovením článku 222, předpisu Vševojsk-1-1 bude plnit kombinovaný výsadek (padákový a vrtulníkový), potom se délka bojové činnosti podstatně prodlouží. Navíc se rozšíří i možnosti bojového využití.

Vysazení taktického vzdušného výsadku **bezprostředně** připravuje a organizuje velitel divize. Vysazení zabezpečuje zejména útvary raketového vojska a dělostřelectva a jednotkami, útvary speciálního vojska velitel armády.

e) **Výsadek zvláštního určení** je druh vzdušného výsadku o různé síle používaný zejména k plnění průzkumných úkolů v týlu nepříteli. V některých případech, kdy je nebezpečí z prodlení, může plnit bojové úkoly i diverzního charakteru.

f) **Speciální výsadek** je druh vzdušného výsadku určený k diverzi, sabotáži, ničení a plnění důležitých speciálních úkolů různého charakteru v týlu nepříteli a zápoli.

Podle způsobu přepravy k cíli může být pozemní, námořní, vzdušný (padákový, vrtulníkový, raketový, popřípadě kombinovaný) a kosmický.

Podle způsobu přistání jednotlivé druhy výsadku se dále dělí na:

- a) padákový vzdušný výsadek,
- b) přistávací vzdušný výsadek,
- c) kombinovaný vzdušný výsadek.

a) **Padákový vzdušný výsadek** je druh vzdušného výsadku, jehož příslušníci v závislosti na typu dopravního letectva vyčleněného pro přepravu vzduchem se společně s částí nebo veškerou bojovou technikou a životně důležitým materiálem vysazují z dopravních výsadkových letounů padáky. K tomu je nezbytný zvláštní pozemní a vzdušný výcvik v seskoku padákem, dále v přípravě bojové techniky pro vysazení a v balení různého materiálu pro jeho shoz.

b) **Přistávací vzdušný výsadek** je druh vzdušného výsadku, jehož příslušníci (zpravidla motostřelecká jednotka), bojová technika a životně důležitý materiál se přepravuje do prostoru vysazení a vedení bojové činnosti v letounech, vrtulnících, popřípadě kluzácích, vlnících a přistávají na letištích nebo na přistávacích plochách.

Vrtulníkový výsadek je druh vzdušného výsadku, jehož příslušníci (zpravidla motostřelecká jednotka), bojová technika a životně důležitý materiál se přepravuje do prostoru vysazení a vedení bojové činnosti pouze ve vrtulnících.

c) **Kombinovaný vzdušný výsadek** je druh vzdušného výsadku, kdy prvá část vojsk — padákový sled (skupina) se vysazuje padáky a druhá část — přistávací sled (skupina), přistává na letištích nebo přistávacích plochách.

☆

Výchozí prostor vzdušného výsadku pro vysazení je určitá část v terénu, určená pro celkovou přípravu vzdušného výsadku k vysazení a vedení bojové činnosti v týlu nepříteli.

Tento prostor zpravidla zahrnuje operační, záložní letiště a prostory rozmístění útvarů dopravního letectva, určených pro přepravu vzdušného výsadku, prostory

soustředění, rozmístění vysazovaných vojsk, vyčkávací prostor a hlavní a záložní nakládací místa.

Zpravidla jej určujeme tak, aby dálka vysazení nepřevyšovala taktický dolet vojenského dopravního letectva. V těch případech, kdy dálka vysazení je větší než taktický dolet letounů, určujeme prostor pro doplnění letounů pohonnými hmotami.

Přesun do výchozího prostoru vzdušného výsadku pro vysazení může být uskutečněn na vozidlech, po železnici, kombinovaně, popřípadě i vzduchem.

Prostor soustředění je prostor, ve kterém se soustřeďuje vzdušný výsadek po ukončení přesunu z prostoru mírových posádek k přípravě a plnění určitého úkolu.

Prostor rozmístění je vymezená část terénu, kde velitelé a štáby vzdušného výsadku uskutečňují organizaci plánování a přípravu několika bojových úkolů.

Prostor zpravidla určujeme v takové vzdálenosti od operačního (záložního) letiště, aby přesun z těchto prostorů mohl být splněn během jedné noci.

Vojska se v tomto prostoru rozmísťují rozptýleně, podél předpokládaných os přesunu do vyčkávacích prostorů, přičemž maximálně využívají ochranných a maskujících vlastností terénu, podle času a prostředků budují úkryty pro osoby, techniku, místa velení a pro důležitý materiál.

Vyčkávací prostory vzdušného výsadku jsou prostory, kde jednotky dokončují konkrétní přípravu osob pro vysazení a vedení bojové činnosti. Vyčleněné pomocné skupiny upevňují bojovou techniku na padákové plošiny a kompletují materiál pro vysazení.

Vojska zaujímají vyčkávací prostory ve stanovené době, zpravidla několik hodin před zahájením nakládání techniky do letounů, rozmísťují se v nich rozptýleně s přihlédnutím k pořadí přesunu na letiště. Tyto prostory určujeme ve vzdálenosti několika km od operačních a záložních letišť v místech, která umožňují skryté rozmístění vojsk a snadný přístup k letištím a zabezpečují podmínky jejich ochrany proti zbraním hromadného ničení.

Kromě hlavních vyčkávacích prostorů určujeme záložní vyčkávací prostory.

V bezprostřední blízkosti **vyčkávacího prostoru** pro vrtulníkový výsadek volíme hlavní a záložní **nakládací místa**.

Nakládací místo je prostor určený k nakládání vojsk, bojové techniky a materiálu vrtulníkového výsadku. U vyčkávacího prostoru určujeme zpravidla pro každou rotu hlavní a záložní nakládací místo. K zabezpečení rychlého naložení a nasednutí jednotek na nakládací místa

pro každý vrtulník určujeme stanoviště, označené pořadovým číslem a podle celkového počtu vrtulníků.

Stanoviště vrtulníků je předem určený bod v terénu pro přistání vrtulníků, naložení bojové techniky a nasednutí osob v co nejkratší době.

Prostor vysazení a bojové činnosti je prostor v týlu nepřítele, ve kterém vzdušný výsadek plní bojový úkol samostatně až do doby sloučení s vlastními pozemními vojsky.

Přistávací plocha je zpravidla plocha v terénu, na níž mohou přistávat a z níž mohou vzletat vrtulníky, popřípadě jednotlivá letadla.

Doskoková plocha je určitá plocha v terénu bez větších přírodních a umělých překážek, na kterou přistává padákový výsadek.

Bojový let je každý let letadla nebo vrtulníku, spojený s plněním bojového úkolu. Zpravidla zahrnuje vzlet z operačního letiště nebo nakládacího místa, let k cíli, nalétnutí na cíl, vysazení osob nebo materiálu, odlet od cíle, návrat na vlastní letiště a přistání.

Pásmo průletu je část vzdušného prostoru nad linií fronty vymezeného do šířky a hloubky, v němž je zabezpečena a uskutečněna přeprava vzdušného výsadku.

Vysazení vzdušného výsadku do týlu nepřítele zahrnuje vzlet letounů se vzdušným výsadkem, shromáždění letounů do bojových sestav, jejich bojový let a vysazení vzdušného výsadku v určeném prostoru vysazení.

Doba trvání vysazení je doba potřebná k vzletu letounů, k jejich shromáždění do bojové sestavy, k letu vojenského dopravního letectva do prostoru vysazení a k vysazení vzdušného výsadku.

Dálka vysazení je vzdálenost od letiště vzletu dopravního letectva ve východním prostoru vzdušného výsadku pro vysazení do prostoru, kde se vzdušný výsadek vysazuje.

Hloubka vysazení je vzdálenost prostoru, do kterého se vzdušný výsadek vysazuje, od linie fronty v okamžiku vysazení.

Výška letu dopravního letectva závisí na dále vysazení, stupni protivzdušné obrany nepřítele, roční a denní době, povětrnostních podmínkách a konfiguraci terénu. Může se pohybovat od 200 do 10 000 m.

Výška seskoku výsadkářů a shozu bojové techniky závisí na technických možnostech výsadkové techniky, charakteru bojového úkolu, konfiguraci terénu a povětrnostních podmínkách v prostoru vysazení a v blízkosti doskokových ploch.

Při použití padákového materiálu se stabilizací může výška seskoku dosahovat i několik tisíc metrů.

Koloběh je kalkulační jednotka, ze které jsou vymezeny čas, množství vojska nebo materiálu, počet dopravních prostředků, jež jsou potřebné k přepravě z jednoho místa na druhé a k návratu dopravních prostředků do původního místa. Koloběh při letecké přepravě je souhrn těchto úkonů: naložení letounu na nakládací místo, let k prostoru vysazení (přistání), shoz (vyložení) a let zpět.

Čára rádiových (optických) signálů je stanovena podle dosahu rádiových stanic a vzdálenosti optických signálů v noci.

Čára dělostřelecké podpory je plánovaná čára v terénu, ze které vlastní dělostřelectvo uskuteční dělostřeleckou podporu. Podle hloubky vysazení taktického vzdušného výsadku a typu dělostřelectva stanovíme několik čar.

Čára dosahu hlavního dělostřelectva je vzdálenost od čáry dělostřelecké podpory. Zpravidla ji určujeme na západní, severní a jižní straně bojové sestavy taktického vzdušného výsadku proti přicházejícím zálohám nepřítele.

Čára zastavení paleb je přesně vymezená čára v terénu, od níž platí zákaz (omezení) vedení dělostřeleckých (protitankových) nebo i jiných paleb, protože by byla ohrožena bezpečnost vlastních vojsk. Zpravidla ji stanovíme ve vzdálenosti do 1–2 km u dělostřelectva, do 500–1 km u protitankových zbraní a 200 až 300 m u pěších zbraní.

Čára setkání je čára stanovená v terénu, na níž plánujeme setkání vojsk působících na směrech vedoucích proti sobě. Určuje ji velitel, který boj organizuje a řídí. Čára setkání musí procházet v prostorech terénu, které se dají dobře rozpoznat.

Místo setkání velitelů určujeme za předním okrajem obrany (bojové sestavy) vzdušného výsadku ke sladění potřebných otázek po sloučení. Na předpokládaném směru postupu vlastních vojsk zpravidla určujeme hlavní a záložní místo setkání velitelů.

Čára součinnosti s průzkumem, který působí v týlu nepřítele, je stanovena zejména při noční bojové činnosti a v horském a zalesněném terénu. Při dosažení stanovené čáry určujeme k vzájemné identifikaci signály a znamení.

Letiště materiálního zabezpečení je určené letiště, ze kterého dopravní letectvo přepravuje vzduchem životně důležitý materiál do prostoru vysazení a vedení bojové činnosti vzdušného výsadku.